

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

14. travnja 2016.(*)

„Zahtjev za prethodnu odluku – Sloboda poslovnog nastana – članak 49. UFEU-a – Pravni propis države članice koji kreditnim institucijama propisuje obvezu da poreznoj upravi priopće informacije o imovini preminulih klijenata u cilju naplate poreza na nasljedstvo – Primjena tog pravnog propisa podružnice sa sjedištem u drugoj državi članici u kojoj bankarska tajna načelno zabranjuje takvo priopćavanje“

U predmetu C-522/14,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Bundesfinanzhof (Savezni financijski sud, Njemačka), odlukom od 1. listopada 2014., koju je Sud zaprimio 19. studenoga 2014., u postupku

Sparkasse Allgäu,

protiv

Finanzamt Kempten,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: L. Bay Larsen, predsjednik vijeća, D. Šváby, J. Malenovský, M. Safjan, i M. Vilaras (izvjestitelj), suci,

nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Sparkasse Allgäu, W.-R. Bub, *Rechtsanwalt*,
- za Finanzamt Kempten, L. Bachmann, u svojstvu agenta,
- za njemačku vladu, T. Henze i B. Beutler, u svojstvu agenata,
- za vladu Helleničke Republike, A. Dimitrakopoulou i A. Magrippi, u svojstvu agenata,
- za poljsku vladu, B. Majczyna, u svojstvu agenta,
- za Europsku komisiju, W. Mölls i M. Wasmeier, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 26. studenoga 2015.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 49. UFEU-a.

2 Zahtjev je podnesen u okviru spora između društva Sparkasse Allgäu i Finanzamta Kempten (porezni ured Kempten) u vezi s odbijanjem te kreditne institucije da navedenom uredu prijavi informacije o računima koje su kod njezine nesamostalne podružnice sa sjedištem u Austriji imale osobe koje su u trenutku smrti bile porezni rezidenti u Njemačkoj.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2006/48/EZ

3 Članak 23. Direktive 2006/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2006. o osnivanju i obavljanju djelatnosti kreditnih institucija (SL L 177, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 8., str. 58.) glasi:

„Države članice propisuju da bilo koja kreditna institucija kojoj je izdano odobrenje za rad i koju nadziru nadležna tijela druge države članice može obavljati poslove navedene u Prilogu I. na njihovom državnom području, u skladu s člankom 25., člankom 26. stavcima od 1. do 3., člankom 28. stavcima 1. i 2. te člancima od 29. do 37., bilo osnivanjem podružnice ili pružanjem usluga pod uvjetom da su ti poslovi obuhvaćeni u odobrenju za rad.“

4 Među poslovima navedenima u Prilogu I. Direktivi 2006/48 nalazi se, među ostalim, „[p]rimanje depozita i drugih povratnih sredstava“.

5 Članak 31. navedene direktive propisuje:

„Članci 29. i 30. ne utječu na ovlast država članica domaćina u poduzimanju odgovarajućih mjera za sprežavanje ili kažnjavanje nepravilnosti koje su počinjene na njihovim područjima, a koje su u suprotnosti s pravnim propisima donesenima radi zaštite općeg dobra. To uključuje mogućnost zabrane započinjanja novih transakcija za kreditne institucije koje su počinile kršenje na njihovom državnom području.“

Direktiva 2011/16/EU

6 Članak 8. stavak 3.a Direktive Vijeća 2011/16/EU od 15. veljače 2011. o administrativnoj suradnji u području oporezivanja i stavljanju izvan snage Direktive 77/799/EEZ (SL L 64, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 9., svezak 1., str. 363.), kako je izmijenjena Direktivom Vijeća 2014/107/EU od 9. prosinca 2014. (SL L 359, str. 1.) (u daljnjem tekstu: Direktiva 2011/16), glasi:

„Svaka država članica poduzima potrebne mjere kako bi svoje *izvještajne financijske institucije* obvezala na primjenu pravila izvješćivanja i dubinske analize, sadržanih u prilogima I. i II., te kako bi osigurala djelotvornu provedbu tih pravila i usklađenost s njima u skladu s odjeljkom IX. Priloga I.

U skladu s primjenjivim pravilima izvješćivanja i dubinske analize sadržanima u prilogima I. i II., nadležno tijelo svake države članice, automatskom razmjenom priopćuje, unutar roka utvrđenog u stavku 6. točki (b), nadležnom tijelu bilo koje druge države članice sljedeće informacije s obzirom na porezna razdoblja koja počinju od 1. siječnja 2016. u vezi s *računom o kojem se izvješćuje*:

(a) ime, adresa, porezni identifikacijski broj(-evi), datum i mjesto rođenja (u slučaju fizičke osobe) svake osobe o kojoj se izvješćuje i koja je *imatelj računa* s obzirom na račun i, u slučaju bilo kojeg subjekta koji je *imatelj računa* i za koji je, nakon primjene pravila dubinske analize u skladu s prilogima, utvrđeno da ima jednu ili više osoba koje nad njim imaju kontrolu, a koje su osobe o kojima se izvješćuje, ime, adresa i porezni identifikacijski broj(-evi) subjekta te ime, adresa, porezni identifikacijski broj(-evi) i datum i mjesto rođenja svake osobe o kojoj se izvješćuje;

(b) broj računa (ili, u nedostatku broja računa, funkcionalno istovjetna oznaka);

(c) naziv i identifikacijski broj (ako postoji) *izvještajne financijske institucije*;

(d) stanje računa ili vrijednost (uključujući, u slučaju *ugovora o osiguranju ili ugovora o rentnom osiguranju uz mogućnost isplate otkupne vrijednosti police, novčanu vrijednost* ili otkupnu vrijednost) na kraju relevantne kalendarske godine ili drugog odgovarajućeg izvještajnog razdoblja ili, ako je tijekom te godine ili tog razdoblja račun zatvoren, zatvaranje računa;

[...]"

7 Sukladno odredbama odjeljka VIII. D točke 1. priloga I. Direktivi 2011/16, pojam „Račun o kojem se izvješćuje“, među ostalim, znači financijski račun koji vodi izvještajna financijska institucija države članice i koji drži jedna ili više osoba o kojima se izvješćuje, pod uvjetom da je identificiran kao takav u skladu s postupcima dubinske analize opisanima u odjeljcima od II. do VII. istog priloga.

Njemačko pravo

8 Sukladno članku 33. stavku 1. Zakona o nasljeđivanju i darovanju (Erbschaftsteuer- und Schenkungsteuergesetz, u daljnjem tekstu: ErbStG), svaki subjekt koji se profesionalno bavi djelatnošću uvođenja ili upravljanja imovinom drugih osoba dužan je poreznom uredu nadležnom za upravljanje porezom na nasljedstvo pisanim putem prijaviti imovinu koju uvođa i potraživanja istaknuta prema njemu koji su u trenutku smrti bili dio ostavine preminule osobe.

Austrijsko pravo

9 Na temelju članka 9. stavaka 1. i 7. Zakona o bankama (Bankwesengesetz, u daljnjem tekstu: BWG), podružnice kreditnih institucija koje imaju sjedište u drugim državama članicama mogu obavljati djelatnost u Austriji, pri čemu su dužne postupati u skladu s određenim brojem odredbi austrijskog prava, među kojima se nalazi članak 38. BWG-a.

10 Članak 38. BWG-a glasi kako slijedi:

„1. Kreditne institucije, njihovi članovi, članovi njihovih upravljačkih tijela, njihovi zaposlenici kao i osobe koja za njih rade prema nekoj drugoj osnovi nisu ovlašteni otkriti ili upotrebljavati tajne koje su im povjerene ili kojima su imali pristup isključivo zbog poslovnih odnosa koje održavaju s klijentima [...] (bankarska tajna) [...].

2. Obveza uvođenja bankarske tajne ne primjenjuje se:

[...]

5) kad klijent da svoj izri?it i pisani pristanak na otkrivanje tajne;

[...]“

11 ?lanak 101. BWG-a propisuje kaznenopravne sankcije u slu?aju povrede bankarske tajne.

Glavni postupak i prethodno pitanje

12 Sparkasse Allgäu kreditna je institucija u smislu Direktive 2006/48 koja svoje djelatnosti obavlja na temelju odobrenja koje su izdala njema?ka tijela. Ta institucija, me?u ostalim, ima nesamostalnu podružnicu u Austriji.

13 Dana 25. rujna 2008. porezni ured Kempten zatražio je od Sparkasse Allgäu da joj za razdoblje od 1. sije?nja 2001. dostavi informacije iz ?lanka 33. ErbStG-a, u vezi s klijentima svoje podružnice sa sjedištem u Austriji koji su u trenutku smrti boravili u Njema?koj.

14 Sparkasse Allgäu podnio je protiv te odluke žalbu koja je odbijena, kao što je to bio slu?aj i s njegovom tužbom podnesenom u prvostupanjskom postupku. U tim je okolnostima tužitelj u glavnom postupku pokrenuo revizijski postupak pred Bundesfinanzhofom (Savezni financijski sud).

15 Sud koji je uputio zahtjev postavlja pitanje ograni?uje li ?lanak 33. stavak 1. ErbStG-a slobodu poslovnog nastana, unato? ?injenici da se obveza prijave propisana tom odredbom na isti na?in primjenjuje na sve njema?ke kreditne institucije. Naime, ta obveza njema?ke kreditne institucije odvla?a od obavljanja trgova?ke djelatnosti u Austriji posredstvom podružnice. Me?utim, navedeni sud tako?er se pita, s jedne strane, o tome može li ograni?enje slobode poslovnog nastana proizlaziti i iz zajedni?kog u?inka odredbi prava države ?lanice u kojoj se nalazi sjedište kreditne institucije, odnosno Savezne Republike Njema?ke, i odredbi prava države ?lanice u kojoj se nalazi podružnica, odnosno Republike Austrije, te, s druge strane, kojoj se državi ?lanici treba pripisati takvo ograni?enje.

16 U tim je okolnostima Bundesfinanzhof (Savezni financijski sud) odlu?io prekinuti postupak i postaviti Sudu sljede?e prethodno pitanje:

„Protivi li se slobodi poslovnog nastana (?lanak 49. UFEU-a, bivši ?lanak 43. Ugovora o EZ-u) pravni propis države ?lanice prema kojem je kreditna institucija sa sjedištem u tuzemstvu u slu?aju smrti tuzemnog ostavitelja dužna Finanzamtu (porezni ured) nadležnom za upravljanje porezom na nasljedstvo u tuzemstvu prijaviti i onu imovinu ostavitelja koja se ?uva ili kojom se upravlja u nesamostalnoj podružnici te kreditne institucije u drugoj državi ?lanici, ako u toj drugoj državi ?lanici ne postoji usporediva obveza prijave, a kreditne institucije u toj državi podliježu obvezi ?uvanja bankarske tajne ?ija je povreda kažnjiva?“

O prethodnom pitanju

17 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li ?lanak 49. UFEU-a tuma?iti na na?in da mu je protivan nacionalni propis države ?lanice koji kreditnim institucijama koje imaju svoje sjedište u toj državi ?lanici nalaže da nacionalnim tijelima prijave imovinu koja se ?uva ili kojom se upravlja u njihovim nesamostalnim podružnicama sa sjedištem u drugoj državi ?lanici, u slu?aju smrti vlasnika te imovine koji je boravio u prvoj državi ?lanici, ako druga država ?lanica ne propisuje usporedivu obvezu prijave, a kreditne institucije u toj državi podliježu obvezi ?uvanja bankarske tajne ?ija je povreda kažnjiva.

18 Ponajprije valja podsjetiti da je člankom 49. UFEU-a propisano ukidanje ograničenja slobode poslovnog nastana. Sukladno toj odredbi, ta sloboda za državljane jedne države članice uključuje na državnom području druge države članice pravo pokretanja i obavljanja djelatnosti kao samozaposlene osobe te pravo osnivanja i upravljanja poduzećima sukladno uvjetima koje pravo zemlje u kojoj se taj poslovni nastan ostvaruje utvrđuje za svoje državljane. Ukidanje ograničenja slobode poslovnog nastana obuhvaća i ograničenja osnivanja zastupništava, podružnica ili društava čiji su članovi državljani bilo koje države članice s poslovnim nastanom na državnom području bilo koje druge države članice (vidjeti osobito presude Komisija/Francuska, 270/83, EU:C:1986:37, t. 13.; Royal Bank of Scotland, C-311/97, EU:C:1999:216, t. 22. i CLT-UFA, C-253/03, EU:C:2006:129, t. 13.).

19 Na temelju članka 54. drugog stavka UFEU-a, pravne osobe uređene javnim pravom, osim onih koje su neprofitne, također predstavljaju trgovačka društva na koja se primjenjuje članak 49. UFEU-a. Prema informacijama koje je dao sud koji je uputio zahtjev, Sparkasse Allgäu pravna je osoba uređena javnim pravom, na koju se primjenjuje članak 49. UFEU-a.

20 Sukladno ustaljenoj sudskoj praksi, premda odredbe UFEU-a koje se odnose na slobodu poslovnog nastana prema svojem tekstu imaju za cilj osigurati povlasticu nacionalnog tretmana u državi članici primateljici, one se također protive tomu da država članica podrijetla postavlja prepreke svojim državljanima ili trgovačkom društvu koje je osnovano u skladu s njezinim zakonima u pogledu uspostavljanja poslovnog nastana u drugoj državi članici (presuda Verder LabTec, C-657/13, EU:C:2015:331, t. 33. i navedena sudska praksa).

21 Također valja podsjetiti da iz članka 33. stavka 1. ErbStG-a proizlazi da je svaki subjekt koji se profesionalno bavi djelatnošću uvođenja ili upravljanja imovinom drugih osoba dužan poreznom uredu nadležnom za upravljanje porezom na nasljedstvo pisanim putem prijaviti imovinu koju uvođa i potraživanja istaknuta prema njemu koji su u trenutku smrti bili dio ostavine preminule osobe.

22 Valja utvrditi da je ta odredba sastavljena na općenit način i da ne čini razliku ovisno o mjestu gdje se obavljaju djelatnosti uvođenja ili upravljanja imovinom drugih osoba na koje se odnosi. Posljedično, tužitelj u glavnom postupku, koji je pravna osoba osnovana u skladu s njemačkim pravom i koji ima svoje sjedište u Njemačkoj, podliježe obvezama koje proizlaze iz te odredbe, i to ne samo u vezi s radnicima koje drže njegova različita zastupništva i podružnice sa sjedištem u Njemačkoj nego i u vezi s radnicima otvorenima kod njegove nesamostalne podružnice sa sjedištem u Austriji.

23 Sud koji je uputio zahtjev postavlja pitanje je li obavljanje djelatnosti njemačke kreditne institucije koja je otvorila podružnicu u Austriji otežano zbog istodobnog postojanja obveze prijenosa informacija, predviđene člankom 33. stavkom 1. ErbStG-a, i obveze da u Austriji poštuje bankarsku tajnu, zaštićenu člankom 38. stavkom 2. i člankom 101. BWG-a. U tom smislu, taj sud navodi da je kreditna institucija koja se nalazi u položaju tužitelja u glavnom postupku, sukladno članku 38. stavku 2. točki 5. BWG-a, dužna od svojih klijenata zahtijevati pristanak kako bi njemačkim tijelima eventualno prenijela informacije koje se na njih odnose, a sve to kako bi postupila u skladu s tim dvjema obvezama. Posljedica činjenice da je potrebno dati takav pristanak može biti to da se mogući klijenti austrijske podružnice takve kreditne institucije eventualno odluče za poslovanje s austrijskim bankama ili austrijskim društvima čiji su članovi njemačkih banaka, s obzirom na to da ni jedni ni drugi ne podliježu sličnoj obvezi prijenosa informacija.

24 Iako se, dakako, ne može isključiti da je članak 33. stavak 1. ErbStG-a takve naravi da odvrća kreditne institucije sa sjedištem u Njemačkoj od otvaranja podružnica u Austriji jer bi ih postupanje u skladu s tom obvezom stavilo u nepovoljan položaj zbog same činjenice da zbog

toga podliježu obvezi koja nije propisana za kreditne institucije sa sjedištem u toj potonjoj državi članici, iz toga se ipak ne može zaključiti da se postojanje te obveze može kvalificirati kao ograničenje slobode poslovnog nastana u smislu članka 49. UFEU-a.

25 S obzirom na informacije koje je dao sud koji je uputio zahtjev, valja zapravo utvrditi da nepovoljne posljedice do kojih u okolnostima poput onih u glavnom postupku može dovesti obveza poput one predviđene člankom 33. stavkom 1. ErbStG-a proizlaze iz istodobnog izvršavanja dviju država članica svoje nadležnosti, s jedne strane, na području uređenja obveza banaka i drugih kreditnih institucija u odnosu na njihove klijente u vezi s poštovanjem bankarske tajne i, s druge strane, na području poreznih nadzora (vidjeti u tom smislu presude Kerckhaert i Morres, C-513/04, EU:C:2006:713, t. 20.; Columbus Container Services, C-298/05, EU:C:2007:754, t. 43. i CIBA, C-96/08, EU:C:2010:185, t. 25.).

26 Preciznije govoreći, poštovanje bankarske tajne prema njemačkom pravu ne može imati prednost pred zahtjevom kojim se želi osigurati djelotvornost poreznih nadzora, iako članak 33. stavak 1. ErbStG-a, u okolnostima na koje se odnosi, uspostavlja obvezu prijenosa informacija poreznim tijelima bez pristanka imatelja računa o kojem je riječ. S druge strane, u austrijskom pravu člankom 38. BWG-a odabrano je suprotno rješenje jer načelno svi moraju poštovati bankarsku tajnu, a to uključuje i porezna tijela.

27 Točno je da bilateralni sporazum sklopljen između dviju država članica o kojima je riječ kao i mjere donesene na razini Unije, poput automatske i obvezne razmjene informacija predviđene člankom 8. stavkom 3.a Direktive 2011/16, osiguravaju administrativnu suradnju u području oporezivanja i stoga njemačkim poreznim tijelima u okolnostima poput onih u glavnom postupku omogućuju dobivanje informacija na koje se odnosi mjera o kojoj je riječ u glavnom postupku.

28 Sud koji je uputio zahtjev, međutim, navodi da, iako postoji sporazum kojim je predviđena razmjena informacija u području oporezivanja sklopljen između Savezne Republike Njemačke i Republike Austrije, koji je stupio na snagu 1. ožujka 2012., on je primjenjiv samo na poreznu godinu ili na porezna razdoblja nakon 1. siječnja 2011., na koja se ne odnosi zahtjev koji je porezni ured Kempten uputio Sparkasse Allgäu. Isto tako, Direktiva 2011/16 donesena je tek nakon nastanka činjenica koje su dovele do glavnog postupka.

29 Stoga valja utvrditi da su države članice, prema stanju prava Unije na dan nastanka činjenica o kojima je riječ u glavnom postupku i u nedostatku ikakvih mjera za usklađivanje na području razmjene informacija za potrebe poreznih nadzora, imale pravo nacionalnim kreditnim institucijama propisati obvezu poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku u vezi s njihovim podružnicama koje djeluju u inozemstvu, čija je svrha osigurati učinkovitost poreznih nadzora, pod uvjetom da transakcije ostvarene u okviru navedenih podružnica nisu predmet diskriminirajućeg postupanja u odnosu na transakcije koje su izvršile njihove nacionalne podružnice (vidjeti u tom smislu presudu Columbus Container Services, C-298/05, EU:C:2007:754, t. 51. i 53. kao i rješenje KBC Bank i Beleggen, Risicokapitaal, Beheer, C-439/07 i C-499/07, EU:C:2009:339, t. 80.).

30 Kao što je to već navedeno u točki 22. ove presude, članak 33. stavak 1. ErbStG-a, sukladno svojim odredbama, primjenjuje se na kreditne institucije koje imaju svoje sjedište u Njemačkoj u odnosu na njihove transakcije izvršene u Njemačkoj i u inozemstvu.

31 Na temelju same činjenice da obveza prijave, poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, nije predviđena austrijskim pravom ne može se isključiti mogućnost Savezne Republike Njemačke da propiše takvu obvezu. Naime, iz sudske prakse Suda proizlazi da slobodu poslovnog nastana nije moguće razumjeti na način da je država članica dužna utvrditi svoja porezna pravila, a osobito obvezu prijave poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, ovisno o poreznim pravilima druge države članice, kako bi u svim situacijama zajamčila nepostojanje različitosti koja proizlazi iz

nacionalnih zakonodavstava (vidjeti u tom smislu presude *Columbus Container Services*, C-298/05, EU:C:2007:754, t. 51. i *National Grid Indus*, C-371/10, EU:C:2011:785, t. 62.).

32 Imaju li u vidu sva prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti da članak 49. UFEU-a treba tumačiti na način da mu se ne protivi nacionalni propis države članice koji kreditnim institucijama koje imaju svoje sjedište u toj državi članici nalaže da nacionalnim tijelima prijave imovinu koja se čuva ili kojom se upravlja u njihovim nesamostalnim podružnicama sa sjedištem u drugoj državi članici, u slučaju smrti vlasnika te imovine koji ima boravište u prvoj državi članici, ako druga država članica ne propisuje usporedivu obvezu prijave, a kreditne institucije u toj državi podliježu obvezi čuvanja bankarske tajne čija je povreda kažnjiva.

Troškovi

33 Budu li da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (treće vijeće) odlučuje:

Članak 49. UFEU-a treba tumačiti na način da mu se ne protivi nacionalni propis države članice koji kreditnim institucijama koje imaju svoje sjedište u toj državi članici nalaže da nacionalnim tijelima prijave imovinu koja se čuva ili kojom se upravlja u njihovim nesamostalnim podružnicama sa sjedištem u drugoj državi članici, u slučaju smrti vlasnika te imovine koji ima boravište u prvoj državi članici, ako druga država članica ne propisuje usporedivu obvezu prijave, a kreditne institucije u toj državi podliježu obvezi čuvanja bankarske tajne čija je povreda kažnjiva.

Potpisi

* Jezik postupka: njemački